

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної
діяльності

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри глобальної економіки
Протокол №20 від "24" 05. 2022 р.

Завідувач кафедри

Віталій ЛУЦЯК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Міжнародна економіка»

Олена КІРЕЙЦЕВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма: «Міжнародна економіка»
Факультет: Економічний
Розробник: доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності, кандидат економічних наук, доцент Лариса Василівна Діброва

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра адміністративного менеджменту та ЗЕД

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

_____ **Анатолій ДІБРОВА**
“ ____ ” _____ 2022 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД

Протокол №20 від 24. 05. 2022 р.

Завідувач кафедри

_____ **Віталій ЛУЦЯК**

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Міжнародна економіка»

_____ **Олена КІРЕЙЦЕВА**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітня програма: «Міжнародна економіка»
Факультет: Економічний
Розробник: Діброва Лариса Василівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Міжнародна економіка

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань:	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Освітній ступінь:	«Бакалавр»	
Спеціальність:	051 «Економіка»	
Освітня програма:	«Міжнародна економіка»	
Форма навчання:	денна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий робота	+	
Форма контролю	залік, іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	
Семестр	3, 4	
Лекційні заняття	60 год.	
Практичні заняття	60 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» полягає в поглибленому освоєнні загальних закономірностей розвитку міжнародної економіки на етапі її трансформації та глобалізації, вивченні особливостей основних форм міжнародних економічних відносин, механізму входження України до світового господарського простору.

Завдання курсу «Міжнародна економіка» зводяться до одержання студентами знань загальнотеоретичного і частково практично-прикладного характеру. Після опанування студентами курсу "Міжнародна економіка" вони оволодіють основами вивчення основних рис сучасних світогосподарських процесів та специфіки їх впливу на розвиток економіки України. Поряд з цим, студенти вивчають практику регулювання цих процесів на національному, регіональному та інтернаціональному рівнях, розв'язують прикладні завдання щодо варіантів використання форм міжнародних економічних відносин для інтенсифікації національної економіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність, структуру, механізм функціонування та класифікацію суб'єктів міжнародної економічної взаємодії;
- суть, типи, показники та процеси міжнародного поділу праці, спеціалізації та кооперування;
- форми, методи і механізми регулювання міжнародної економіки;
- процеси міграції робочої сили та руху капіталу;
- проблеми функціонування світової валютної системи;
- напрями міжнародного науково-технічного обміну.

Вміти:

- аналізувати особливості економічної системи будь-якої країни світу;
- визначати необхідність широкого залучення національних економік до світогосподарських процесів;
- виявляти проблемні аспекти міжнародних економічних відносин;
- моделювати розвиток міжнародної економічної взаємодії у системі багатостороннього співробітництва;
- оцінювати та розраховувати показники міжнародної торгівлі та визначати тенденції її розвитку;
- аналізувати методи регулювання міжнародних торговельних відносин;
- визначати особливості розвитку науково-технічного обміну, міжнародного руху капіталів, міграції робочої сили та інтеграційних процесів в міжнародних економічних взаємовідносинах.

Набуття компетентностей

Компетентності	
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 7	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 8	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 11	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Фахові (спеціальні) компетентності (СК)	
СК1	Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро - на міжнародному рівнях.
СК2	Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.
СК6	Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.
СК7	Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.
СК8	Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудоуних відносин.
СК10	Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.
СК11	Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
СК12	Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13	Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.
------	---

**3. Програма та структура навчальної дисципліни
«Міжнародна економіка»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА: БАЗОВІ ПОНЯТТЯ, ТЕОРІЯ І ГОСПОДАРСЬКА ПРАКТИКА						
Тема 1 Міжнародна економічна система	10	2	4			4
Тема 2 Загальнометодологічні підходи до аналізу в міжнародній економіці	8	4	2			2
Тема 3 Середовище міжнародної економіки	8	2	4			2
Тема 4 Світове господарство - сфера дії міжнародних економічних відносин	10	4	2			4
Разом за модулем 1	36	12	12			12
Модуль 2						
ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН						
Тема 5 Міжнародна торгівля товарами і послугами	12	4	4			4
Тема 6 Міжнародні валютна система та міжнародні розрахунки	6	2	2			2
Тема 7 Міжнародні грошово-валютні ринки та фінансово-кредитні відносини	10	2	4			4
Тема 8 Міжнародний рух капіталу	6	2	2			2
Тема 9 Міжнародна трудова міграція. Світовий ринок праці	6	2	2			2
Тема 10 Міжнародне науково-технічне співробітництво	6	2	2			2

Тема 11 Міжнародна економічна інтеграція	8	4	2			2
Разом за модулем 2	54	18	18			18
Разом за семестр	90	30	30			30
Модуль 3						
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ						
Тема 12 Механізм регулювання міжнародних економічних взаємовідносин	10	4	2			4
Тема 13 Міжнародні організації в системі регулювання міжнародних економічних відносин	8	4	2			2
Тема 14 Регіональні організації регулювання міжнародних економічних відносин	8	2	4			2
Тема 15 Національні системи регулювання міжнародних економічних відносин	12	4	4			4
Тема 16 Глобалізація та економічний розвиток	8	2	4			2
Тема 17 Прогностичні оцінки розвитку міжнародних економічних відносин	8	2	2			4
Разом за модулем 3	54	18	18			18
Модуль 4						
ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН						
Тема 18 Форми участі суб'єктів міжнародних економічних відносин у міжнародній економічній діяльності	6	2	2			2
Тема 19 Особливості договірних відносин в сфері міжнародних економічних відносин	12	4	4			4
Тема 20 Міжнародні торговельні терміни (ІНКОТЕРМС)	12	4	4			4
Тема 21	6	2	2			2

Глобальний контекст міжнародної економічної діяльності України						
Разом за за модулем 4	36	12	12			12
Разом за семестр	90	30	30			30
Разом по дисципліні	180	60	60			60

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА: БАЗОВІ ПОНЯТТЯ, ТЕОРІЯ І ГОСПОДАРСЬКА ПРАКТИКА

Тема 1

Міжнародна економічна система

Поняття і предмет дисципліни Міжнародна економіка.

Міжнародна економічна система: сутність та її елементи. Міжнародний поділ праці.

Міжнародні економічні відносини, суб'єкти, об'єкти та структурні рівні (підприємства, міждержавний, регіональний, світовий) міжнародних економічних відносин.

Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля товарами, міжнародна торгівля послугами, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини, міжнародна економічна інтеграція.

Тема 2

Загальнометодологічні підходи до аналізу в міжнародній економіці

Міжнародний поділ праці як об'єктивне явище господарського життя. Сутність та основні форми міжнародного поділу праці. Міжнародний поділ праці як основа формування, розвитку та диференціації міжнародних економічних відносин. Основні теорії міжнародного поділу праці (абсолютних переваг А. Сміта, порівняльних переваг Д. Рикардо, суспільного поділу праці К. Маркса, моделі Хекшера-Оліна, неотехнологічні моделі, еkleктична модель Д. Данінга тощо).

Взаємозв'язок міжнародного поділу та міжнародної кооперації праці та виробництва. Міжнародний поділ праці як основа інтеграційних процесів в світовій економіці. Міжнародний поділ праці в територіальному та галузевому аспектах. Форми та види міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва. Міжнародна спеціалізація країн та регіонів. Економічна ефективність міжнародного поділу праці.

Передумови та особливості участі України в міжнародному поділі праці.

Тема 3

Середовище міжнародної економіки

Сутність і структура середовища міжнародних економічних відносин.

Класифікація країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку та її критерії. Міжнародні інтегральні оцінки економічного розвитку країн.

Загальна характеристика соціально-економічного розвитку країн, що розвиваються.

Загальна характеристика соціально-економічного розвитку країн з перехідною економікою.

Оцінка соціально-економічного розвитку України. Визначення місця України в сучасній системі світового господарства.

Тема 4

Світове господарство - сфера дії міжнародних економічних відносин

Сутність економічної категорії «світове господарство». Структура та загальні закономірності розвитку, основні етапи формування світового господарства. Міжнародні економічні відносини в системі світогосподарських процесів. Україна в структурі загальносвітового господарського простору.

Міжнародні економічні відносини як головний інструмент глобалізації економічних процесів. Національні та інтернаціональні фактори включення України в ці процеси.

Взаємозалежність як характерна риса сучасного світогосподарського розвитку. Роль МЕВ в посиленні взаємозалежності національних економік. Внутрішні та зовнішні фактори приєднання України до системи світової економічної взаємозалежності.

Глобальні виклики світової економіки: енергетичні, екологічні та демографічні проблеми, наслідки НТР, розвитку ВПК. Місце МЕВ в загостренні та вирішенні цих проблем. Перспективи участі України в розв'язанні глобальних проблем світової економіки.

Модуль 2

ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 5

Міжнародна торгівля товарами та послугами

Торгівля товарами як провідна форма міжнародних економічних відносин. Історико-економічні аспекти розвитку міжнародної торгівлі.

Теорії міжнародної торгівлі (докласичні теорії міжнародної торгівлі, класичні, неокласичні та альтернативні).

Поняття та форми міжнародної торгівлі: традиційна (експорт та імпорт), компенсаційна (зустрічні закупівлі, бартерна торгівля, зворотні закупівлі, промислові компенсаційні угоди), торгівля за кооперацією; торгівля в режимі найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна.

Методи міжнародної торгівлі товарами. Міжнародна торгівля на підставі прямих зв'язків між контрагентами та через організовані товарні ринки (біржі, аукціони).

Показники міжнародної торгівлі: 1) обсягові (зовнішньоторговельний оборот; генеральна торгівля; індекс фізичного обсягу зовнішньої торгівлі) 2) результативні (сальдо торговельного балансу; сальдо балансу поточних операцій; індекс стану торговельного балансу; індекс концентрації експорту; коефіцієнт імпортової залежності країни; індекс «умов торгівлі») 3) інтенсивності (обсяги експорту, імпорту на душу населення; експортна квота; імпортна квота; зовнішньоторговельна квота; інтенсивність внутрішньогалузевого обміну) 4) економічної ефективності (ефективність зовнішньої торгівлі, коефіцієнт ефективності експорту країни).

Регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами: тарифні та нетарифні інструменти торговельної політики за класифікацією ЮНКТАД; макроекономічні ефекти застосування тарифних і нетарифних методів для малої та великої економіки.

Система міжнародних послуг. Світовий ринок послуг. Теорії торгівлі послугами. Сутність та класифікація послуг. Види послуг у міжнародній торгівлі за класифікацією СОТ (ГАТС). Способи міжнародної торгівлі послугами.

Регулювання міжнародної торгівлі послугами.

Місце України у міжнародній торгівлі послугами.

Тема 6

Міжнародна валютна система та міжнародні розрахунки

Міжнародні валютні відносини в системі міжнародних економічних відносин.

Валюта: поняття, типи та види. Резервні валюти. Валютний курс та валютне котирування. Фактори впливу на валютний курс. Валютні режими. Паритет купівельної спроможності валют.

Валютна система. Типи валютних систем: національна, регіональна (міжнародна), світова. Еволюція світової валютної системи. Бреттонвудська та Ямайська валютні системи. Європейська валютна система.

Міжнародні розрахунки: поняття, форми (документарні (акредитив, інкасо), недокументарні (аванс, платіж на відкритий рахунок, банківський переказ, розрахунки з використанням чеків, векселів, 1 В 11 пластикових карток, консигнація) та типи (національною валютою, міжнародною колективною валютою, золотом, клірингові розрахунки). Валютний кліринг: поняття, причини використання, види (за обсягом операцій, за волевиявленням сторін, за способом регулювання сальдо).

Платіжний баланс: поняття, структура (рекомендації МВФ, 6-е видання), фактори впливу та методи врівноваження.

Тема 7

Міжнародні грошово-валютні ринки та фінансово-кредитні інститути

Світовий валютний ринок: сутність, функції, структура, суб'єкти. Поняття та види валютних операцій (поточні, валютні операції, пов'язані з рухом капіталу, відкриття та ведення валютних рахунків, неторгові операції, операції по залученню та розміщенню валютних коштів, конверсійні операції (угоди з негайною поставкою, строкові (форвардні, ф'ючерсні, опціони з валютою)), свопи, валютний арбітраж). Валютне регулювання, його види. Валютна політика та її інструменти (валютна інтервенція, валютний демпінг, дисконтна політика, девальвація та ревальвація, валютні обмеження).

Міжнародний кредит: поняття, функції та форми.

Зовнішній борг. Види та показники зовнішнього боргу. Методи та інструменти управління зовнішнім боргом.

Інституційне регулювання міжнародних кредитних відносин: МВФ, група Світового банку, Лондонський та Паризький клуби кредиторів.

Тема 8

Міжнародний рух капіталу

Вивіз капіталу як форма МЕВ, причини його вивезення. Необхідність та можливість зарубіжного капіталовкладення. Особливості вивезення капіталу.

Форми і чинники міжнародного руху капіталу.

Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми. Портфельні інвестиції: сутність та інструменти міжнародного портфельного інвестування. Види інвестиційних операцій з цінними паперами (інструменти участі в капіталі, боргові цінні папери).

Міжнародний інвестиційний ринок: сутність, специфіка, структура. Міжнародний ринок акцій. Міжнародний ринок облігацій. Ринок похідних інструментів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та свопи).

Інвестиційна привабливість та система показників, що її характеризують. Інвестиційний клімат країни: поняття та головні складові. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат України.

Форми та методи міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності: захист інвестицій, державні гарантії, адміністративна і дипломатична підтримка, страхування інвестицій, уникнення подвійного оподаткування. Інституційне регулювання інвестиційної діяльності: ЮНКТАД, двосторонні, багатосторонні угоди, угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (ТРИМС), угода про захист іноземних інвестицій.

Аналіз стану та тенденцій в залученні іноземного капіталу в економіку України. Обсяги, структура та регіональний розподіл. Перешкоди, що стоять на заваді збільшення іноземного капіталовкладення в національну економіку.

Тема 9

Міжнародна трудова міграція. Світовий ринок праці

Поняття міжнародної міграції робочої сили. Зовнішня і внутрішня міграція робочої сили; міжнародна міграція робочої сили: еміграція, імміграція, рееміграція.

Основні причини, напрямки та закономірності міжнародної міграції робочої сили. Міжнародні центри тяжіння робочої сили. Країни походження трудової міграції. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили: країни-реципієнти, країни-донори.

Світовий ринок праці: сутність та специфіка, функції та сегменти. Географічна та галузева структура світового ринку праці. Поняття та форми неформальної зайнятості у світовому ринку праці. Регулювання міжнародної міграції праці: рівні (національні, міжнародний); методи (економічні, адміністративні, інституційні). Міжнародна організація праці в глобальній системі регулювання трудової міграції.

Україна в міжнародних міграційних процесах: наслідки, переваги та загрози. Головні чинники еміграції та країни-реципієнти робочої сили з України.

Тема 10

Міжнародне науково-технічне співробітництво

Науково-технічна революція та її вплив на розвиток міжнародних економічних відносин. Сутність технологій і міжнародного технологічного трансферу. Форми передачі та захисту технологій. Способи комерційного і некомерційного міжнародного трансферу технологій.

Інституційне регулювання світового ринку технологій: Угода з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності СОТ (ТРИПС), комітет з передачі технології Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Місце України в міжнародних науково-технічних зв'язках. Пріоритетні напрями розвитку міжнародного технологічного обміну для України.

Тема 11

Міжнародна економічна інтеграція

Поняття міжнародної економічної інтеграції. Етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції. Типи міжнародної економічної інтеграції: преференційна зона торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція.

Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції. Статичні (створення торгівлі, відхилення торгівлі) та динамічні ефекти (вигоди від спеціалізації, ефекту масштабу; зростання добробуту; поліпшення платіжного та торговельного балансів; розвиток структури торгівлі; залучення інвестицій тощо).

Регіональні економічні організації як прояв інтеграційних процесів. Теорії інтеграції та регіональних економічних організацій (Я. Тінберген, Б. Баласса, А. Рагман тощо).

Дві моделі функціонування інтеграційних об'єднань в Європі - Європейські економічні співтовариства (ЄЕС) та Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Етапи розвитку, структура та функції ЄЕС. Маастрихтські угоди та заміна ЄЕС Європейським Союзом (ЄС).

Формування північноамериканського господарського комплексу (НАФТА). Інші інтеграційні угруповання (ЦЕФТА, ЧЕС, АСЕАН, південноамериканські та африканські економічні блоки). Особливості зовнішньоекономічної політики України по відношенню до цих угруповань

Зона вільної торгівлі України з ЄС як поглиблена та всеохоплююча. Організаційні форми співробітництва Україна–НАТО в економічній сфері.

Модуль 3

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 12

Механізм регулювання міжнародних економічних відносин

Інтернаціоналізація господарського життя як об'єктивна передумова необхідності регулювання сукупності міжнародних економічних відносин. Глобальні, регіональні, лібералізаційні та інші концепції регулювання МЄВ. Можливості та межі функціонування

міжнародного механізму регулювання економічного співробітництва.

Принципи, методи та інструменти регулювання МЕВ. Інституціонально-правові структури в механізмі регулювання. Національні, регіональні та міжнародні підсистеми регулювання МЕВ. Класифікаційна структура суб'єктів регулювання цих відносин (фірми та інші суб'єкти господарської діяльності, держави, органи інтеграційних угруповань, міжнародні організації тощо).

Критерії ефективності регулювання МЕВ (оптимізація використання ресурсів, забезпечення економічного зростання, збільшення міжнародного обміну, підвищення життєвого рівня населення, економічна безпека).

Концептуальні основи використання Україною механізму регулювання МЕВ.

Тема 13

Міжнародні організації в системі регулювання міжнародних економічних відносин

Визначення міжнародної економічної організації (МЕО) та їх класифікація за функціональними ознаками. Етапи формування сукупності МЕО.

Структура та основні напрямки діяльності МЕО різного типу. Інструменти впливу міжнародних, міждержавних та недержавних організацій на розвиток міжнародних економічних відносин. Можливості та межі регулювання ними економічного співробітництва країн світу.

Місце ООН в регулюванні міжнародних економічних відносин. Економічні організації системи ООН.

Міжнародні валютно-кредитні організації. Статус, структура та функціональні завдання Міжнародного валютного фонду, групи Світового банку. Європейського банку реконструкції та розвитку.

Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ): етапи розвитку, функціональні завдання, особливості рішень Уругвайського раунду, створення Світової торговельної організації як наступниці ГАТТ.

Міжнародні неурядові організації (Римський клуб. Міжнародний кооперативний альянс. Лондонський та Паризький клуби) та їх вплив на розвиток МЕВ.

Економічні та політичні аспекти відносин України з міжнародними організаціями. Особливості використання кредитів МВФ, Світового банку, ЄБРР.

Тема 14

Регіональні організації регулювання міжнародних економічних відносин

Поняття економічного угруповання. Основні типи економічних угруповань - зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічне співтовариство.

Регіональні економічні організації як прояв інтеграційних процесів. Теорії інтеграції та регіональних економічних організацій (Я.Тінберген, Б.Баласса, А.Рагман тощо).

Дві моделі функціонування інтеграційних об'єднань в Європі - Європейські економічні співтовариства (ЄЕС) та Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Причини невдачі створення ЄАВТ. Етапи розвитку, структура та функції ЄЕС. Маастріхтські угоди та заміна ЄЕС Європейським Союзом (ЄС). Регулювання ЄЕС-ЄС системою економічних зв'язків в межах економічного угруповання та з іншими країнами і їх блоками. Модель відносин з країнами, що розвиваються (Ломейські конвенції). Угоди про асоціацію з ЄЕС-ЄС (центральноевропейські постсоціалістичні та інші європейські країни). Угода України про ЗВТ з країнами ЄС. Проблеми інтеграції України до ЄС, перспективи розвитку взаємних економічних зв'язків.

Історичний досвід функціонування Ради Економічної Взаємодопомоги.

Формування північноамериканського господарського комплексу (НАФТА). Інші інтеграційні угруповання (ЦЕФТА, ЧЕС, АСЕАН, південноамериканські та африканські економічні блоки). Особливості зовнішньоекономічної політики України по відношенню до цих угруповань.

Тема 15

Національні системи регулювання міжнародних економічних відносин

Об'єктивні причини втручання та функції держави в сфері міжнародних економічних відносин. Національна зовнішньоекономічна політика, її інструменти та моделі (США, Японія, країни ЄС, нові індустріальні держави). Види зовнішньоекономічної стратегії (експортної експансії, імпортозаміщення, селективний розвиток, збалансований ріст тощо).

Механізм державної зовнішньоекономічної політики. Використання митних тарифів, податків, квотування та ліцензування, експортних субсидій та інших форм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Інституціональні та економіко-правові засади зовнішньоекономічної політики України.

Підприємство як основний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності. Економіко-правові засади відносин національних підприємницьких структур із світовим ринком. Підприємства з іноземними інвестиціями, промислово-фінансові групи; статус іноземних суб'єктів господарської діяльності. Спеціальні (вільні) економічні зони в Україні.

Тема 16

Прогностичні оцінки розвитку міжнародних економічних відносин

Основні футурологічні концепції розвитку світового господарства. Прогнози розвитку світового господарства та системи міжнародних економічних відносин на середньотермінову та довгострокову перспективу. Концептуальні оцінки Римського клубу (Д. Медоус, Я. Тінберген, Б. Гаврилішин та інші).

Прогнози руху основних видів ресурсів. Зміни у співвідношенні основних секторів світової економіки. Проблеми вирівнювання рівнів розвитку окремих країн та регіонів. Регіональні зміщення центрів ваги світового господарства. Прогнози співвідношення основних форм міжнародних економічних відносин та їх внутрішньої структури (зовнішньої торгівлі, валютно-фінансових, науково-технічних зв'язків тощо).

Варіанти включення національної економіки України в світове господарство та систему міжнародних економічних відносин в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Тема 17

Глобалізація та економічний розвиток

Основні концепції розвитку світового господарства. Прогнози розвитку світового господарства та системи міжнародних економічних відносин на середньотермінову та довгострокову перспективу. Концептуальні оцінки Римського клубу (Д. Медоус, Я. Тінберген та інші).

Прогнози руху основних видів ресурсів. Зміни у співвідношенні основних секторів світової економіки. Проблеми вирівнювання рівнів розвитку окремих країн та регіонів. Регіональні зміщення центрів ваги світового господарства. Прогнози співвідношення основних форм міжнародних економічних відносин та їх внутрішньої структури (зовнішньої торгівлі, валютно-фінансових, науково-технічних зв'язків тощо).

Варіанти включення національної економіки України в світове господарство та систему міжнародних економічних відносин в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Модуль 4

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 18

Форми участі суб'єктів міжнародних економічних відносин у міжнародній економічній діяльності

Мета, чинники, які впливають на вихід суб'єктів міжнародних економічних відносин на зовнішній ринок та фактори, що послаблюють мотивацію виходу на зовнішній ринок. Форми виходу суб'єктів міжнародної економічної діяльності на зовнішній ринок: прямий експорт та непрямий експорт. Інвестиційні форми виходу суб'єктів міжнародних економічних відносин на

зовнішній ринок. Інші форми виходу суб'єктів міжнародних економічних відносин на зовнішній ринок.

Алгоритм виходу суб'єктів міжнародної економічної діяльності на зовнішні ринки.

Інформаційне забезпечення пошуку потенційних іноземних партнерів: Інтернет, міжнародні онлайн торгові майданчики, рекомендації партнера, виставки, семінари, конференції, особисті контакти.

Способи встановлення контактів з іноземними партнерами. Оферта, замовлення, запит, комерційні листи, участь у ярмарках та виставках, рекламна компанія та інші способи встановлення контактів з контрагентом.

Документальне забезпечення суб'єктів міжнародних економічних відносин із закордонними партнерами. Групи зовнішньоторговельних документів: товарні і розрахункові; за платіжно-банківськими операціями; страхові; транспортні і відвантажувальні; транспортно-експедиційні; митні. Загальні реквізити зовнішньоторговельних документів.

Стандартизація та уніфікація зовнішньоторговельних документів.

Тема 19

Особливості договірних відносин в сфері міжнародних економічних відносин

Поняття міжнародного договору та регламентація процесу укладання в Україні. Віденська конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товару.

Структура і зміст міжнародних угод. Преамбула, вимоги до її змісту. Предмет контракту. Порядок встановлення і одиниці виміру кількості товару в контракті. Способи описання якості товару. Термін і дата поставки. Базові умови поставки. Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів «Інкотермс-2020» і їх застосування при веденні комерційних переговорів і в текстах контрактів. Ціна контракту - визначення одиниці виміру, базису, валюти ціни, способу фіксації. Платіж - визначення валюти, строків, способів, форми розрахунків. Упаковка та маркування товару — визначення якості, способу оплати, переліку інформації, що повинна бути на ній. Умови здачі-приймання товару. Форс-мажорні обставини — визначення, порядок опису і застосування. Санкції і рекламації — види санкцій, послідовність рекламаційної діяльності. Арбітраж. Перелік законодавчих та нормативних актів України, що регламентують питання форми, порядку укладання та виконання зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Процедура обліку (реєстрації) зовнішньоекономічних контрактів вітчизняних виробників.

Типові форми контрактів у міжнародних контрактах. Характеристика форм та способів використання типових контрактів.

Врегулювання спорів та відповідальність за порушення у міжнародних контрактах купівлі-продажу.

Ризики при укладанні міжнародних контрактів купівлі-продажу.

Тема 20

Міжнародні торговельні терміни (ІНКОТЕРМС)

Історико-еволюційний розвиток міжнародних правил тлумачення торгових термінів «ІНКОТЕРМС». Роль та значення Міжнародної торгової палати в розробці та удосконаленні базисних умов. Характеристика та основні зміни в редакціях ІНКОТЕРМС.

Загальна характеристика умов ІНКОТЕРМС в міжнародних контрактах купівлі-продажу. Структура та зміст умов ІНКОТЕРМС: обов'язки продавця та обов'язки покупця по доставці товару. Класифікація умов ІНКОТЕРМС за видами транспорту, який використовується для доставки товару. Визначення моментів переходу ризику і витрат з продавця на покупця згідно з ІНКОТЕРМС.

Зміст та особливості умов ІНКОТЕРМС групи Е. Зміст та особливості умов ІНКОТЕРМС групи F. Зміст та особливості умов ІНКОТЕРМС групи С. Зміст та особливості умов ІНКОТЕРМС групи D.

Основні відмінності ІНКОТЕРМС 2020 від попередніх редакцій міжнародних правил тлумачення торгових термінів. Специфіка застосування термінів ІНКОТЕРМС 2020.

Тема 21

Глобальний контекст міжнародної економічної діяльності України

Організаційно-правові основи міжнародного економічного співробітництва. Форми залучення України до міжнародного економічного співробітництва.

Стратегічні напрямки розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в умовах військової агресії з Російською Федерацією.

Регіональна інтеграція як фактор розвитку міжнародних економічних відносин України.

Тіньова міжнародна економічна діяльність в Україні: чинники масштаби та напрями подолання.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підтвердження теорій абсолютних і відносних переваг	3
2	Підтвердження теорій конкурентних переваг	2
3.	Обґрунтування сучасних теорій розвитку міжнародної економіки	2
4.	Обґрунтування методики проведення аналізу міжнародної торгівлі та розрахунок зовнішньоторговельного обороту, балансу та сальдо зовнішньоторговельного балансу України	4
5.	Обґрунтування структури та змісту платіжного балансу	2
6.	Аналіз конкурентоспроможності експортної продукції	3
7.	Розрахунок ефективної ставки мита	2
8.	Розрахунок демпінгової маржі і шкоди від демпінгу	2
9.	Обґрунтування політики курсоутворення та розрахунок кросс курсу валюти.	2
10.	Визначення валютної ефективності експорту та імпорту	4
11.	Обґрунтування ефектів міжнародної економічної інтеграції та обрахування позитивних і негативних наслідків від неї	4
12.	Підтвердження теорій економічної глобалізації	2
	Разом за 1 семестр	30
13.	Розрахунок експортних та імпортних квот щодо міжнародної торгівлі товарами	2
14.	Розрахунок експортних та імпортних квот щодо міжнародної торгівлі послугами	2
15.	Обґрунтування інвестиційної привабливості України	2
16.	Обґрунтування міжнародної інвестиційної позиції країни	2
17.	Розрахунок показників міжнародної інвестиційної позиції України	2
18.	Розрахунок митних платежів до державного бюджету	4
19.	Аналіз виконання контрактних зобов'язань та динаміки експорту	4
20.	Розрахунок ціни зовнішньоторговельного контракту	4
21.	Визначення економічного ефекту від експорту та імпорту	4
22.	Калькуляція витрат експортера та імпортера за різних умов ІНКОТЕРМС	4
	Разом за 2 семестр	30
	Разом по дисципліні	60

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Питання до іспиту з дисципліни «Міжнародна економіка»

1. Предмет дисципліни “Міжнародна економіка”.
2. Специфіка методів дослідження економічних процесів на міжнародному рівні.
3. Сутність міжнародної економіки
4. Міжнародні економічні відносини як елемент структури світового господарства
5. Поняття міжнародного поділу праці, його типи та компоненти
6. Історико-еволюційний розвиток світового господарства
7. Поняття « відкритої економіки»
8. Сутність і структура середовища міжнародних економічних відносин
9. Фактори, що формують природно-географічне середовище міжнародних економічних відносин
10. Фактори, що формують політико-правове середовище міжнародних економічних відносин
11. Фактори, що формують соціально-культурне середовище міжнародних економічних відносин
12. Принципи розвитку міжнародних економічних відносин
13. Моделі розвитку міжнародних економічних відносин
14. Поняття міжнародної торгівлі
15. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі
16. Методи міжнародної торгівлі
17. Міжнародні торгово-посередницькі операції
18. Ціноутворення в міжнародній торгівлі
19. Вплив зовнішньої торгівлі на функціонування національної економіки
20. Принципи та цілі регулювання міжнародних торгових відносин
21. Методи регулювання міжнародних торгових відносин
22. Основні принципи Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ)
23. Сутність і форми міжнародного руху капіталу
24. Географія і масштаби міжнародного руху капіталу
25. Транснаціональні корпорації
26. Необхідність та можливість зарубіжного капіталовкладення
27. Наслідки міграції капіталів для країн-експортерів та країн-імпортерів
28. Інвестиційний клімат
29. Вільні економічні зони
30. Організація зовнішнього валютного ринку
31. Учасники угод на валютному ринку
32. Платіжний баланс
33. Валютні курси і фактори, що їх визначають
34. Міжнародні системи валютних курсів
35. Еволюція світової валютної системи
36. Правові аспекти укладення зовнішньоторговельних договорів купівлі-продажу
37. Структура та зміст зовнішньоторговельного договору купівлі-продажу
38. Поняття міжнародної міграції робочої сили
39. Розвиток міжнародної міграції трудових ресурсів як форми міжнародних економічних відносин
40. Облік зовнішньої міграції
41. Наслідки міжнародної міграції трудових ресурсів для економіки країни-експортера
42. Наслідки міжнародної міграції трудових ресурсів для економіки країни-імпортера
43. Державне регулювання міжнародної міграції
44. Основні умови міжнародної трудової угоди
45. Міжнародна передача технологій: поняття та місце в сучасних міжнародних економічних відносинах
46. Правовий захист інтелектуальної власності

47. Форми міжнародного обміну технологіями
48. Механізм зниження податкових втрат у процесі міжнародної передачі технологій
49. Сутність і особливості міжнародної економічної інтеграції
50. Види торгово-економічних союзів
51. Економічні наслідки вступу країн до торгово-економічних союзів
52. Інтеграційні процеси в Європі
53. Інтеграційні процеси в Північноамериканському регіоні
54. Співробітництво в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні
55. Інтеграційні процеси в Південній Америці

**Типовий екзаменаційний білет
з дисципліни «Міжнародна економіка»**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Бакалавр»	Кафедра	Екзаменаційний білет №1	«Затверджую»
Спеціаль- ність: 051 «Економіка»	Адміністративно- го менеджменту та ЗЕД 2022//2023 навч. рік	3 дисципліни Міжнародна економіка	Завідувач кафедри Луцяк В.В. Протокол № 20 від 24.05.2022 р

I. Екзаменаційні питання

1. Методи міжнародної торгівлі та особливості їх використання
2. Наслідки міжнародної міграції трудових ресурсів для країни-експортера

II. Тестова частина завдань

	Питання 1. Автором якої теорії є М. Портер:
1.	теорії порівняльних переваг;
2.	теорії абсолютних переваг;
3.	теорії співвідношення факторів виробництва;
4.	теорії конкурентних переваг.

	Питання 2. В Україні підприємством з іноземними інвестиціями вважається підприємство, іноземна інвестиція в статутному фонді якого складає:
1.	не менше 10%;
2.	10%;
3.	не більше 10%;
4.	30%.

	Питання 3. Суб'єктами міжнародної економіки на макrorівні виступають:
1.	фермерські господарства;
2.	міжнародні організації;
3.	окремі особи;
4.	галузі економіки.

	Питання 4. Співвідношення між вартісними обсягами експорту та імпорту країни - це:
--	---

1.	торговий баланс;
2.	платіжний баланс;
3.	зовнішньоторговельний оборот;
4.	сальдо торгового балансу.

	Питання 5. Валюти, які вільно обмінюються на грошові знаки інших країн для всієї категорії власників у будь-якій формі у всіх видах операцій без обмежень відносяться до:
1.	неконвертованих валют;
2.	частково конвертованих;
3.	вільноконвертованих;
4.	замкнених.

	Питання 6. Комплекс параметрів, які бере до уваги нерезидент, приймаючи рішення про капіталовкладення, і який формується під впливом політичних, економічних, технічних та соціальних чинників приймаючої країни – це:
1.	інвестиційний клімат;
2.	форма міжнародного руху капіталу;
3.	вид міжнародного капіталовкладення;
4.	метод визначення окупності міжнародних капіталовкладень.

	Питання 7. Робота «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.) належить:
1.	Д. Рікардо;
2.	В. Леонт'єву;
3.	А. Сміту;
4.	П. Самуельсону.

	Питання 8. Національний валютний курс, скоригований з урахуванням зміни рівня цін у своїй країні та країні, до валюти якої котирується національна валюта –це:
1.	номінальний валютний курс;
2.	реальний валютний курс;
3.	форфардний валютний курс;
4.	спот курс.

	Питання 9. Сума вартісних обсягів експорту та імпорту країни - це:
1.	торговий баланс;
2.	платіжний баланс;
3.	зовнішньоторговельний оборот;
4.	сальдо торгового балансу.

	Питання 10. Сукупність способів, інструментів та інституцій за допомогою яких формуються і використовуються валютні ресурси – це:
1.	валютний курс;
2.	валютний ринок;
3.	валютна система;
4.	валютна операція.

III. Аналітично-розрахункове завдання

На основі даних, наведених в таблиці 1 нижче, розрахуйте по Україні:

- а) темпи росту експорту,
- б) темпи росту імпорту,
- в) темпи росту зовнішньоторговельного обороту.

Таблиця 1

Країна	ВВП, млрд. дол. США		Експорт, млрд. дол. США		Імпорт, млрд. дол. США	
	Базовий період	Звітний період	Базовий період	Звітний період	Базовий період	Звітний період
Україна	90,1	87,2	35,5	34,5	38,9	38,3

7. Методи навчання

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання: лекції, практичні і семінарські заняття, кейси, самостійна робота, курсовий проект.

8. Форми контролю

Контроль набутих знань здійснюється у таких формах: поточного контролю на практичних заняттях (опитування, тестування, виконання ситуаційних завдань), модульного контролю (контрольна робота після вивчення навчального матеріалу, об'єднаного в модуль чи змістовий модуль), підсумкового контролю – екзамену.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{нр}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}$.

9. Методичне забезпечення

- Електронний навчальний курс «Міжнародна економіка» URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2213>
- Діброва Л.В. Методичні рекомендації для самостійної роботи студента з дисципліни «Міжнародна економіка» / С.В. Кузьменко. - К.: «ЦП «Компринт». – 2018. – 29 с.
- Діброва Л.В. Методичні вказівки для проведення практичних та семінарських занять з дисципліни «Міжнародна економіка» / Діброва Л.В., Кузьменко С.В.- К.: «ЦП «Компринт». – 2019. – 42 с.

10. Рекомендована література з дисципліни „Міжнародна економіка”

Базова

1. Гуткевич С.О. Міжнародна економіка: підруч. / С.О. Гуткевич, М.Д.Корінько, Ю.М.Сафонов. - 3-є вид., перероблене та доповнене. – Вид-во «Діса Плюс», 2021. – 428 с.
2. Кібік О. М. Міжнародна економіка : навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. - Одеса : НУ "ОЮА", 2020. - 85 с.
3. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / за ред. проф. Архієреєва С. І. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 234 с.
4. Міжнародна економіка: підручник / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук. – К.: КНЕУ, 2014. – 762 с.
5. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с.
6. Діброва Л.В., Кузьменко С.В. Міжнародна економіка: Навч. посібник / Л.В. Діброва. – К.: «Компринт», 2016. – 345 с.
7. Одягайло Б.М. Міжнародна економіка: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2015. – 395с. – («Вища освіта ХХІ століття»).

Допоміжна

1. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. - 9-те вид., стер. - К. : Знання, 2013. - 469 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. – К. :Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - 2018. - 612 с.
3. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорека, М. А. Зайця. – 5-те вид. перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2017. - 332 с.
4. Міжнародні економічні відносини: історія, теорія, політика : підруч. / А. С. Філіпенко. - Київ : Либідь, 2019. - 960 с.
5. Шталь Т.В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь та ін.. – Харків : «Видавництво «Форт», 2015. – 364 с.
6. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
7. Патика Н. І. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патика, О. В. Мартинюк, Д. Г. Кучеренко. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 560 с.
8. Войнова Є.І. та ін. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. - Одеса : ОНУ, 2015. - 304 с.
9. Муді Р., Поліводський О. Експортно-імпорتنі операції з країнами ЄС: Сільгосппродукція (посібник з правових питань). – К.: Європейська комісія, 2015. – 112 с.
10. Новицький В. Є., Плотніков О. В. Динаміка зовнішніх боргових зобов'язань України. - К.: Політ. думка, 2014. - 332 с.
11. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2012. – 304 с.
12. Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2017). International Economics: Theory and Policy. [rental edition], 11th Edition. 800p.
13. Salvatore D. (2019) International Economics, 13th Edition. John Wiley & Sons, 720 p.
14. Lishchynskyy I. Spatial Concentration of Industry and Local Productive Systems in Ukraine. Folia Oeconomica. 2016. No 2 (320). P. 51-63.
15. Gerber J. (2017). International Economics, Global Edition. Pearson. 510 p.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua>
8. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-infrastrukturi-ukraini>
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua>
11. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL: <http://www.apk-inform.com/ru/analityc>.
12. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://minrd.gov.ua/>.
13. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
14. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
15. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: europa.eu.int.
16. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: www.oecd.org.